

Asia: VN/501/2020

Lausuntopyyntö iäkkäiden henkilöiden palvelukokonaisuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

1. Sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaisia asumispalveluja ovat tilapäinen asuminen, tuettu asuminen sekä nk. tavallinen palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Palveluasumisella tarkoitetaan (kunnan järjestämässä) palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja. Erona tehostetun ja tavallisen palveluasumisen välillä on, että tehostettu palveluasuminen sisältää ympärivuorokautiset palvelut. Voitaisiinko tavallisen palveluasumisen käsite mielestänne poistaa lainsäädännöstä?

Ei

2. Jos tavallisen palveluasumisen käsite poistetaan lainsäädännöstä, pitäisikö muutoksen koskea kaikkien asiakasryhmien palveluasumista?

3. Jos tavallinen palveluasuminen (kunnan järjestämässä palveluasunnossa) poistuisi palveluvalikosta, pitäisikö kunnan sosiaalitoimella olla velvollisuus joissakin tapauksissa järjestää asiakkaalle hoitoa ja huolenpitoa turvaavien palvelujen lisäksi myös asunto?

Kyllä

4. Jos tavallinen palveluasuminen jää lainsäädäntöön, pitäisikö omaishoidon tuesta annettua lakia muuttaa niin, että omaishoidon tukea voidaan myöntää myös tavallisen palveluasumisen asiakkaille?

Kyllä

5. Pitäisikö tehostettua palveluasumista ja muita asumis- ja palvelumuotoja voida toteuttaa samassa toimintayksikössä?

Kyllä

6. Voitaisiinko iäkkäiden henkilöiden asumisen monimuotoisuutta edistää muilla lain muutoksilla?

Ei kantaa

7. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 6, kuvatkaa, millaisilla muilla lainmuutoksilla asumisen monimuotoisuutta voitaisiin edistää.

-

8. Sosiaalihuoltolain 21 §:n 3 momentin mukaan palveluasumisen saannin edellytyksenä on, että henkilö tarvitsee soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostetun palveluasumisen saanti edellyttää lisäksi, että hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautinen. Pitäisikö laissa määritellä tehostetun palveluasumisen saannin edellytykset nykyistä tarkemmin?

Kyllä

9. Kotipalvelun sisältönä on sosiaalihuoltolain 19 §:n mukaan jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittaminen tai niissä avustaminen. Nämä toiminnot ovat: asuminen, hoito ja huolenpito, toimintakyvyn ylläpito, lasten hoito ja kasvatusta sekä asiointi. Luettelo ei ole tyhjentyvä. Kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut ovat: aterian-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Pitäisikö kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut erottaa omaksi palvelumuodokseen?

Ei kantaa

10. Vastaavatko kotipalvelun ja tukipalvelujen käsite ja sisältö nykyisiä asiakkaiden tarpeita vai pitäisikö palvelujen nimikettä ja/tai niiden sisältöä muuttaa?

Ei kantaa

11. Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 4/2020 vp), jossa vanhuspalvelulakiin ehdotetaan säännöksiä tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksesta. Pitäisikö myös kotihoidon henkilöstön määrästä säätää lain tasolla?

Ei

12. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 11, kuvatkaa millä tavalla asiasta pitäisi säätää. Olisiko esimerkiksi Laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6) oleva suositus kotihoidon henkilöstön määräytymisestä toimiva tapa?

-

13. Tukeeko nykyinen vanhuspalvelulain säännös toimintayksikön johtamisesta (21 §) riittävästi johtamisen kehittämistä?

Ei kantaa

14. Mitä muuta haluatte tuoda esiin iäkkäiden henkilöiden palveluja koskevan lainsäädännön kehittämisestä?

Lisäys kohtaan 5. Lähtökohtaisesti tavoite tehostetun palveluasumisen ja muiden asumis- ja palvelumuotojen toteuttamisesta samassa toimintayksikössä on kannatettava. Tätä tavoitetta kohti pyrkiessä on kuitenkin huolehdittava siitä, että jokaiselle taataan tosiasiallisesti omia tarpeita vastaavat palvelut – tämä edellyttää henkilöstöltä monipuolista osaamista ja taitoa rakentaa

yhteisestä ympäristöstä ja sen käytänteistä sellaisia, että ne palvelevat jokaisen tarpeita eivätkä myöskään muodostu kenenkään tarpeettomaksi rajoitteeksi.

Ikäihmisten palveluissa ei ole erikseen säädetty rajoitustoimenpiteistä, mutta tosiasiallisesti niitä kuitenkin käytetään vanhustyön arjessa. Eduskunnan oikeusasiamies on ratkaisukäytännössään hahmotellut kriteereitä lakiin perustumattomien rajoitustoimenpiteiden hyväksyttävyyden arvioinnille.

On huolehdittava siitä, että yksilöön kohdistuvia lakiin perustumattomia – tai mahdollisesti tulevaisuudessa myös lakiin perustuvia – rajoitustoimenpiteitä taikka yksikön yleisiä rajoittavia käytäntöjä ei kohdisteta rutiininomaisesti kaikkiin asiakkaisiin ilman yksilökohtaista harkintaa. Tämän periaatteen merkitys korostuu erityisesti ympäristössä, jossa asiakaskunta on profiililtaan monipuolinen. Sen lisäksi, että mikäli kysymyksessä esitetyllä tavalla eri asumis- ja palvelumuotoja toteutettaisiin samassa yksikössä, monipuolisuutta lisää myös se, että iäkkäillä voi olla esimerkiksi muistisairaus, mielenterveyden ongelma tai päihdeongelma. Esimerkiksi mielenterveysongelmaisen vanhuksen liikkumista ei ole välttämättä tarpeen rajoittaa samalla tavalla kuin muistisairaana. Yksikön yleiset, rajoittavat käytännöt eivät saa rakentua yhden asiakaskuvan varaan.

Korhonen Oskari

Mielenterveyden keskusliitto ry - Oskari Korhonen, lakimies; Riikka Mettälä,
sosiaalityön asiantuntija